

OM PERCEPTIONENS PÅLIDELIGHED.

Et af udgangspunkterne for vor kritik af Tranekjær er, at han åbenbart ikke vil og kan arbejde med perceptionens pålidelighed (veridikalitet). For dem, der mener, at perceptionen bruges til noget, nemlig f.eks. til at styre adfærden, er muligheden for pålidelighed vel et sine qua non. Også til forståelse af sin egen erkendelse og som begrundelse for, at man overhovedet gider røre en finger for noget, må man vel antage, at ens perception kan være pålidelig, at man ved tilstrækkelig grundighed får en kendskab til tingene, der er tilstrækkelig godt i relation til ens handlingsliv, og at en yderligere videnskabelig analyse måske vil drage nye momenter frem, men at den ikke vil røkke vor oprindelige erkendelse i alt væsentligt.

Pointen i pålidelighedssynspunktet er nu, at man netop ikke behøver at antage, at der foruden genstanden foreligger en "oplevet genstand", som stemmer overens med den første. Tværtimod er det selve genstanden, fp beskæftiger sig med. Det er denne genstand, hvorfra han modtager informationer, og der er denne genstand, han manipulerer og undersøger for at få yderligere informationer. Hvis hans adfærd og hans tale viser, at han har udnyttet informationerne korrekt, hvis han kalder tingen ved dens navn, hvis han kan behandle den fornuftigt og forudseende, ja så er hans perception pålidelig. Det han oplever, er selve genstanden, og hvis perceptionen er pålidelig, må man sige, at han oplever den korrekt, kort og godt. Inden i hans hoved forløber en masse fysiologiske processer, som, hvis de tydes og bearbejdes rigtigt, entydigt viser, hvilke genstande de kommer fra, hvis man vel at mærke "kender koden". Men det gør organismen netop i kraft af sin adaption, i kraft af sin erfaring. Man kan ikke sige, at organismen "ser" informationerne, men igennem informationerne ser den genstanden. For den korrekt kodede organisme har informationerne netop en betydning, der svarer til den genstand, hvorfra de kommer. Strattons forsøg med omvendte

nemlig selve genstanden. De interne værdier i hjernen optræder
så at sige kun i mellem-regningerne. Der kan ikke skelnes mellem
genstanden og den korrekte løsning på informationslikningerne.

briller viser dette tydeligt. Man kan også sige, at den korrekt kodede organisme er i stand til at løse de ligningssystemer, som bestemmer informationernes afledning fra genstanden, og som i de fleste tilfælde er så overbestemte, at de kun har én (omvendt) løsning.

Beskrivelsen af disse informationssystemer (som kan analyseres på forskellige planer) er generelt set nogenlunde uafhængige af "fysikkens seneste fremskridt". Derimod kan den måske siges at være afhængig af en god beskrivelse af "økologiske" forhold, altså relevante beskrivelser af stimulusinformationerne fra de faktisk forekommende genstande i organismens miljø. (f.eks. vil "den seneste udvikling i kendskabet til de hele tals natur" ikke ændre en tøddel i beskrivelsen af 7 æbler, som jeg har med at gøre).

Det er hele dette systems eksistens og virkemåde, som forudsættes i analysen af de tilfælde, hvor perceptionen er upålidelig, altså tilfælde, hvor organismens aktivitet er ude af trit med de ydre forhold.

Ligesom den pålidelige perception ikke kunne forstås som blot fysiologi, da vi jo netop kun kan forstå betydningen af informationsprocesserne ud fra deres oprindelse, således kan heller ikke den upålidelige perception (illusioner, hallucinationer etc.) forstås som blot fysiologi, men derimod kun ved hjælp af fysiologi. Vi må nemlig antage, at der ved den upålidelige perception forløber processer, som er analoge til visse pålidelige perceptioner, og det er gennem forståelsen af disse analoge processer, at den upålidelige perception må forklares.

Som et redskab i analysen kan det evt. være nyttigt at indføre, hvad man kunne kalde "analoge genstande", d.v.s. fiktive genstande, hvortil organismen i sin upålidelige perception kunne være partielt adapteret (svarer til "oplevelserne" i Tranekjærs system). Imidlertid må de ikke forveksles med genstande. Dels foreligger de jo ikke, dels vil fp ved ^{fri} anvendelse af den fornødne eksplorative adfærd o.s.v. næsten altid få dementeret sin upålidelige perception (han kan f.eks.

få lov til at lægge Müller-Lyer stregerne ved siden af hinanden). I længden lader organismen sig ikke narre.

Ved pålidelig perception forstår jeg ikke, at organismen har et totalt kendskab til genstanden. Blot at den med hensyn til visse af genstandens egenskaber, som i øjeblikket er relevante for dens handlingsliv, har en pålidelig perception. Jeg kan f.eks. have en helt korrekt opfattelse af en tings sted uden at vide, hvad den er lavet af. I det hele taget er en sådan tanke om total bestemmelse kun relevant, hvis man tager sit udgangspunkt i den tidligere omtalte "formelle identitet".

1. november 1967